УДК 351.74/.76(477)

Павкович С. М.,
здобувач кафедри кримінально-адміністративного права та процесу
ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права»

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ: ГЕНЕЗА НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ADMINISTRATIVE POWERS OF THE NATIONAL POLICE IN PREVENTING THE ILLEGAL DRUGS TRAFFICKING: NATURE OF SCIENTIFIC VIEWS AND LEGAL SUPPORT

Статтю присвячено аналізу сутності та змісту адміністративних повноважень Національної поліції щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів. Визначено, що адміністративні повноваження Національної поліції щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів – це сукупність прав та обов'язків підрозділів Національної поліції щодо застосування законодавства та використання спектру інструментів реалізації державної політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та подолання наркоманії. Вказано, що особливими характеристиками адміністративних повноважень Національної поліції є виключність, імперативність, технічне та спеціальне забезпечення, а також забезпечення державним примусом.

Акцентовано на питанні функціонування Департаменту протидії наркозлочинності як структурного підрозділу апарату Національної поліції України.

Ключові слова: *адміністративні повноваження, Департамент протидії наркозлочинності, забезпечення протидії незаконному обігу, наркотичні засоби, Національна поліція, незаконний обіг, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори.*

Статья посвящена анализу сущности и содержания административных полномочий Национальной полиции по обеспечению противодействия незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров. Определено, что административные полномочия Национальной полиции по обеспечению противодействия незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров – это совокупность прав и обязанностей подразделений Национальной полиции по применению законодательства и использованию спектра инструментов реализации государственной политики в сфере противодействия незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров и преодолению наркомании. Указано, что особыми характеристиками административных полномочий Национальной полиции являются исключительность, императивность, техническое и специальное обеспечение, а также обеспечение государственным принуждением.

Акцентировано внимание на вопросе функционирования Департамента противодействия наркопреступности как структурного подразделения аппарата Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: *административные полномочия, Департамент противодействия наркопреступности, обеспечение противодействия незаконному обороту наркотических средств, Национальная полиция, незаконный оборот, психотропные вещества, их аналоги и прекурсоры.*

This article is dedicated to the analysis of the concept and content of administrative powers of the National Police in enforcing the counteractions against the illegal trade and trafficking of drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors. It is determined that administrative powers of the National Police in enforcing the counteractions against the illegal trade and trafficking of drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors are a bundle of rights and obligations of divisions of the National Police for applying the laws and using the range of instruments for implementing the public policy in the field of counteractions against the illegal trade and trafficking of drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors, and reducing the drug addiction. It is mentioned that the specific characteristics of administrative powers of the National Police include their exceptionality, mandatory nature, technical and specialized support, and their public enforcement.

The focus is made on the matter of the functioning of the Drug Abuse Prevention Centre as a structural unit of the apparatus of the National Police of Ukraine.

Key words: *administrative powers, Drug Abuse Prevention Centre, enforcement of the counteractions against the illegal trade and trafficking, drugs, National Police, illegal trade and trafficking, psychotropic substances, their analogies and precursors.*

Суттєвим показником суспільного та економічного розвитку України є прогресивні перетворення, спрямовані на формування здорового, еволюційного та сумлінно-відповідального покоління. Однак на становлення нової генерації впливає безліч чинників як позитивного, так і негативного характеру.

В українському контексті наймасштабнішими за обсягом та наслідками, які може бути спричинені, що є вагомою перепоною на шляху втілення парадигми всебічного суспільного розвитку, проблемами є підвищення рівня та динаміки зловживання наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами і прекурсорами та їх незаконного поширення. Проте поширення наркоманії та наркозалежності не є суто українською проблемою, адже незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів спостерігається у всьому світі, ставши частиною тіньової економіки не тільки країн із меншими економічними досягненнями, а й багатьох розвинених країн.

© С. М. Павкович, 2017

При цьому розвиток популяції хворих на наркоманію є не тільки фактором погіршення криміногенної ситуації, а й проблемою побудови стабільного та безпечного суспільства, перепоною на шляху виховання здорової нації та глобальною загрозою національній безпеці, яка зумовлює значні людські та матеріальні втрати. А тому на теперішній час питання протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та подолання наркоманії набуло глобального характеру.

Варто зазначити, що сформований Україною курс на подолання наркоманії та протидію незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів є явищем двофакторним, адже містить міжнародний та внутрішній рівні. При цьому політика України у сфері протидії транскордонному незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів передбачає дотримання низки конвенцій та міжнародних зобов'язань (із метою створення передумов встановлення надійного та легально закріпленого правового бар'єру запобігання незаконному транскордонному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів Україна ратифікувала антинаркотичні конвенції ООН [7; 10; 11]. Крім того, саме за ініціативою України Генеральною Асамблеєю ООН у 1990 р. прийнято Політичну декларацію та Всесвітню програму дій із міжнародного співробітництва в боротьбі проти незаконного виробництва, пропозиції, попиту, обігу і поширення наркотичних засобів і психотропних речовин, за якими 1990-і рр. було оголошено десятиріччям боротьби з незаконним виробництвом та поширенням наркотичних засобів і психотропних речовин).

Згодом на внутрішньому рівні було створено розгалужену фахову нормативно-правову базу антинаркотичного законодавства та систему органів, здатних швидко, якісно та максимально ефективно реагувати на прояви незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів. Однак об'ємність та громіздкість інституціонального механізму протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, який нині функціонує в Україні, а також відсутність чіткого налагодженого механізму взаємодії усіх елементів, які є складовими елементами системи суб'єктів протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів в Україні, суттєво знижує ефективність його функціонування, спрямованого на протидію незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та подолання наркоманії.

Необхідно зазначити, що нагальною є потреба чіткої організації та налагодження механізмів взаємодії між елементами всередині системи кожного із суб'єктів протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів в Україні. Так, коло повноважень, які покладаються на підрозділи Національної поліції у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, є доволі масивним: від моніторингу ситуації у сфері протидії наркозлочинності до участі у проведенні спеціальних операцій із метою виявлення джерел і каналів незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів осіб, які беруть у цьому участь. При цьому складність дослідження сутності та змісту адміністративних повноважень Національної поліції щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів полягає у тому, що наприкінці 2016 р. Уряд прийняв рішення про ліквідацію як юридичної особи публічного права Департаменту протидії наркозлочинності – міжрегіонального територіального органу Національної поліції, який безпосередньо спеціалізувався на протидії наркозлочинності. Водночас забезпечення здійснення функцій і повноважень Департаменту протидії наркозлочинності було покладено на Національну поліцію [20]. Варто зазначити, що у повідомленні до Постанови Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 981 було вказано, що здійснення функцій і повноважень Департаменту протидії наркозлочинності буде покладено на відповідні структурні підрозділи, утворені в апараті центрального органу управління Національної поліції та її територіальних органах. Однак відсутність на законодавчому рівні єдиної позиції щодо чіткого окреслення алгоритму, сутності та змісту, а також обсягу адміністративних повноважень Національної поліції щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів зумовлює невиваженість і незабезпеченість основ їх ефективної реалізації. А отже, теоретична та практична значимість проведеного дослідження не викликає сумнівів.

Дослідженню питань забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та подоланню наркоманії в Україні присвячено чимало наукових доробок теоретиків та практиків. Це напрацювання О.Р. Авдєєва, А.М. Волощука, І.В. Дроздової, В.В. Корольчука, М.П. Легецького, Є.Д. Лукянчикова, А.І. Осипенка, Б.А. Підгорного, Н.О. Пряхіна, Л.В. Сороки, О.М. Шевчука та ін.

Так, досить змістовне дослідження сутності та закономірностей використання системи заходів адміністративної відповідальності у боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин було здійснено Л.В. Сорокою [25]. Теоретичні та практичні питання адміністративно-правових заходів протидії правопорушенням, вчиненим неповнолітніми, у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у нормах міжнародного права, національному законодавстві та наукових розробках українських і зарубіжних вчених проаналізовано М.П. Легецьким [13]. О.Р. Авдєєвим здійснено комплексне дослідження адміністративно-правових засобів протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин і фальсифікованих лікарських засобів [1]. Доволі змістовним є також

дослідження А.І. Осипенка, в якому автором проаналізовано діяльність органів внутрішніх справ України як суб'єктів протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин [14].

Але у рамках чисельних структурних реформ питання сутності та змісту адміністративних повноважень підрозділів Національної поліції щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів не втрачає своєї актуальності. Адже чітке окреслення їх обсягу є запорукою успішної реалізації на практиці та, зрештою, якісного та максимально ефективного реагування на прояви незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, поширення наркоманії та наркозалежності задля забезпечення правопорядку та безпеки нашої держави.

Метою дослідження є аналіз сутності та змісту адміністративних повноважень Національної поліції щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів.

Задля всеохоплюючого розуміння напрямів дослідження визначимось з окремими його складовими елементами, адже від того, який сенс буде закладено у розуміння застосовуваних понять, залежить вектор усіх подальших розробок.

Так, ключовим в аспекті предмета дослідження є поняття «адміністративні повноваження». Якщо вести мову про повноваження взагалі, то це поняття походить від англ. "procuracy", нім. "vollmacht" і означає право однієї особи (представника) здійснювати дії від імені іншої особи (того, якого представляють), чим самим створювати, змінювати або припиняти права й обов'язки останнього [26, с. 250]. В етимологічному розумінні «повноваження» – це «право, надане будь-кому задля здійснення чогось; права, надані особі або підприємству органами влади» [4, с. 1000].

І.П. Голосніченко та Д.І. Голосніченко вказують, що «повноваження» як соціальне явище – це володіння правами і обов'язками членів (члена) суспільства, переданих суб'єкту відносин у порядку та у спосіб, визначений соціальними правилами і нормами, з метою реалізації в особистих або спільних інтересах особи делегувальника, що можуть включати право розпорядження її цінностями, право на загальнообов'язковій основі залучати до виконання суспільних доручень та застосовувати у випадках, передбачених правилами суспільного життя, заходи примусу [5, с. 148].

Досить поширеним є погляд на повноваження як на юридичний документ, який уповноважує одну особу діяти від імені іншої особи загалом, або з певною метою, або на певний термін [2, с. 614; 3, с. 535].

В «Юридичній енциклопедії» за загальною редакцією Ю.С. Шемшученка повноваження визначено як сукупність прав та обов'язків державних органів, громадських організацій, а також посадових та інших осіб, закріплених за ними в установленому законодавством порядку задля здійснення покладених на них функцій [28, с. 590].

Деякі вчені дотримуються думки, що під повноваженнями необхідно розуміти систему прав та обов'язків, набутих у легітимний спосіб державою, місцевим самоврядуванням, державними органами і органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, іншими суб'єктами правовідносин із метою забезпечення можливостей, потреб та інтересів людини і громадянина, окремих соціальних груп та суспільства загалом. При цьому в галузях права повноваження різняться за змістом і правовою природою їх встановлення, у зв'язку із чим для галузі права «повноваження» – зумовлений особливостями галузі правовий інститут, змістом якого є норми права, що закріплюють правила встановлення та зміст прав і обов'язків, набутих відповідними суб'єктами галузевих правовідносин [5, с. 152–153].

Доволі часто в юридичній та спеціальній літературі можна зустріти поняття «владне повноваження», яке трактується як офіційне формально визначене право наділеного владою нав'язувати свою волю (приймати рішення, віддавати накази, розподіляти ресурси…) задля досягнення бажаних організаційних результатів. При цьому вказано, що сторонами владних повноважень є суб'єкт влади (державної, релігійної, корпоративної…) та підлеглий об'єкт [16].

Говорячи про поняття «адміністративні повноваження», необхідно зазначити, що однозначного його тлумачення у сучасній правовій науці дотепер не сформовано. Однак, беручи до уваги стійкі наукові розробки [12, с. 4], можна стверджувати, що адміністративні повноваження Національної поліції щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів – це сукупність прав та обов'язків підрозділів Національної поліції щодо застосування законодавства та використання спектру інструментів реалізації державної політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та подолання наркоманії. При цьому особливими характеристиками адміністративних повноважень Національної поліції є виключність, імперативність, технічне та спеціальне забезпечення та забезпечення державним примусом.

Щодо нормативного закріплення понять «наркотичні засоби» та «наркоманія», варто вказати, що відповідно до положень чинного законодавства України наркоманія – це психічний розлад, зумовлений залежністю від наркотичного засобу або психотропної речовини внаслідок зловживання цим засобом або цією речовиною [19, абз. 3 ст. 1], а наркотичні засоби – це речовини природні чи синтетичні, препарати, рослини, включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [21, абз. 13 ст. 1].

Своєю чергою, незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це діяння з культивування рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, збуту, ввезення на територію України, виве-

зення з території України, транзиту через територію України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що здійснюються з порушенням законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори [19, абз. 2 ст. 1]. А отже, говорячи про правовий аспект обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, то їх здебільшого вилучено з вільного обігу або істотно обмежено в ньому, щодо наркотичних засобів встановлено внутрішньодержавний і міжнародно-правовий контроль, і жоден засіб не може вважатися наркотичним без зазначення його в Переліку засобів, що підлягають контролю в Україні [15].

При цьому, як зазначає Є.М. Карпенко, заходи подолання незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, як і система цих заходів загалом, мають низку аспектів: соціальні, правові, кримінологічні, медичні, політичні, економічні, екологічні, організаційні, міжнародні, кожен з яких виявляється в різних напрямах. Водночас усі аспекти протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів є взаємозв'язаними, а один і той самий різновид заходів може подекуди виявлятися в кількох аспектах [9].

Стосовно суб'єктів протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, то механізм реалізації таких заходів передбачає наявність широкого їх кола: Національна поліція, Служба безпеки України, Генеральна прокуратура України, Державна фіскальна служба України, центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах захисту державного кордону, обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу та інші органи виконавчої влади в межах наданих їм законом повноважень [19, ст. 3]. Водночас основними повноваженнями Національної поліції є приймання, зберігання та знищення вилучених, добровільно зданих або знайдених наркотичних засобів або психотропних речовин [18, п. 28 п. 4; 22, п. 22 ст. 23].

Отже, Законом України «Про Національну поліцію» та Положенням про Національну поліцію не передбачено розгалуженої мережі адміністративних повноважень Національної поліції щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів. Однак аналіз положень чинного законодавства України серед адміністративних повноважень Національної поліції щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів дає змогу виокремити повноваження щодо:

– видачі дозволу на використання об'єктів і приміщень, призначених для здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [21, ст. 11];

– охорони та супроводження наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів, переміщуваних через митну територію України у режимі транзиту [21, ст. 24];

– вилучення з незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [21, ч. 3 ст. 25];

– проведення контрольованих поставок та контрольованих і оперативних закупок наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів із метою виявлення та документування фактів протиправних діянь [19, ст.ст. 4–5, п. 2 ч. 1 ст. 8; 22, п. 26 ст. 23; 23, абз. 2 ч. 1 ст. 5];

– огляду транспортного засобу, вантажу, що в ньому знаходиться, особистих речей водія і пасажирів на підставі заяв, повідомлень про правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин чи прекурсорів, або за наявності про це іншої достовірної інформації компетентних органів [19, ч. 1 ст. 8];

– зупинення та припинення діяльності закладів масового перебування громадян, в яких виявлено факти вживання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів [19, ст. 9];

– протидії незаконному культивуванню наркомісних рослин [19, ст. 11];

– приведення до наркологічного закладу для медичного огляду чи медичного обстеження осіб, які зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами, а також щодо направлення таких осіб для проведення медичного огляду [19, ст. 13];

– підготовки матеріалів для направлення хворих на наркоманію на примусове лікування [19, ч. 3 ст. 16];

– превенції та профілактики правопорушень, пов'язаних з обігом наркотичних засобів та психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, зменшення наркозалежності серед населення України;

– виявлення причин та умов, що сприяють незаконному обігу наркотичних засобів, застосування у межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

– застосування заходів із метою виявлення та припинення виявлених правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів;

– реагування на заяви та повідомлення про незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів тощо.

Вбачається, що підхід законодавця до закріплення адміністративних повноважень Національної поліції щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, який передбачає наявність досить широкого кола адміністративних повноважень, не систематизованих певною мірою, не сприяє стабілізації ситуації та розв'язанню нагальних проблем у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів.

Водночас досить актуальним питанням, яке потребує посиленої уваги, є питання функціонування Департаменту протидії наркозлочинності Національної поліції як підрозділу, покликаного забезпечити ефективну боротьбу зі злочинами у сфері обігу наркотичних речовин та організувати роботу із поперед-

ження наркозалежності. Так, Департамент протидії наркозлочинності як міжрегіональний територіальний орган Національної поліції України та юридичну особу публічного права було створено відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення територіального органу Національної поліції» від 28.10.2015 р. № 886 [24] із метою забезпечення реалізації державної політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, а також превенції правопорушень, пов'язаних з обігом наркотичних засобів та психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, зменшення наркозалежності серед населення України [17, ч.ч. 1-2 розділу 2]. При цьому коло основних повноважень Департаменту протидії наркозлочинності Національної поліції України як вертикально підлеглого підрозділу свого часу законодавцем було окреслено повноваженнями щодо: забезпечення моніторингу стану нелегального та легального обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та поширення наркоманії, виявлення джерел поширення цих засобів та речовин, вивчення причин поширення наркоманії; розробки та реалізації програм протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та запобігання поширенню наркоманії; забезпечення в установленому порядку взаємодії структурних та територіальних підрозділів Департаменту протидії наркозлочинності Національної поліції України з органами (закладами, установами) Національної поліції України, правоохоронними органами України та іноземних держав, органами державної влади з метою виконання покладених завдань та реалізації функцій у протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; вживання заходів із забезпечення контролю за виробництвом, виготовленням, зберіганням, обліком, відпуском, розподілом, торгівлею, перевезенням, пересиланням чи використанням наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, призначених для виробництва або виготовлення цих засобів і речовин, а також за дотриманням установлених правил посіву або вирощування маку та конопель із промисловою метою; надання практичної допомоги територіальним підрозділам Національної поліції України в організації проведення оперативно-розшукових заходів із виявлення і документування тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, насамперед учинених злочинними групами, які мають міжрегіональні та міждержавні зв'язки, особливо в їх організованих формах; забезпечення проведення на території України спеціальних операцій щодо виявлення осіб, які займаються розповсюдженням наркотиків, а також інших комплексних заходів, спрямованих на перекриття каналів незаконного надходження наркотиків; організації проведення в повному обсязі оперативно-розшукових заходів із виявлення і документування тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, насамперед учинених злочинними групами осіб, які мають міжрегіональні та міждержавні зв'язки, особливо в їх організованих формах; проведення контрольованих поставок та оперативних закупок наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів у фізичних та юридичних осіб у порядку, визначеному нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ; ініціювання проведення антинаркоманійної пропаганди через засоби масової інформації тощо [17, розділ 3 Положення].

Однак нині роль Департаменту протидії наркозлочинності Національної поліції України є досить специфічною, адже ще наприкінці 2016 р. Уряд прийняв рішення про ліквідацію як юридичної особи публічного права Департаменту протидії наркозлочинності Національної поліції України. При цьому забезпечення здійснення функцій і повноважень Департаменту протидії наркозлочинності, що ліквідується, було покладено на Національну поліцію [20]. Водночас, за даними Міністерства юстиції України, Департамент протидії наркозлочинності Національної поліції України як юридична особа досі перебуває в стані припинення [8], а його повноваження покладено на Департамент протидії наркозлочинності (у складі кримінальної поліції) як структурний підрозділ апарату Національної поліції України [27].

Департамент протидії наркозлочинності як структурний підрозділ апарату Національної поліції України наділено повноваженнями щодо: моніторингу ситуації у сфері протидії наркозлочинності та наявної інформації про джерела і шляхи надходження в незаконний обіг наркотичних засобів; забезпечення взаємодії з населенням та державними, громадськими і міжнародними організаціями у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та запобігання поширенню наркоманії; вживання заходів із забезпечення контролю за виробництвом, виготовленням, зберіганням, обліком, відпуском, розподілом, торгівлею, перевезенням, пересиланням чи використанням наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, призначених для виробництва або виготовлення цих засобів і речовин, а також за дотриманням установлених правил посіву або вирощування маку та конопель для промислових цілей; забезпечення оперативного вирішення завдань у сфері протидії наркозлочинності; вживання оперативно-розшукових заходів із виявлення і документування тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, насамперед учинених злочинними групами наркоділків, які мають міжрегіональні та міждержавні зв'язки, особливо в їх організованих формах; проведення на території України спеціальних операцій щодо виявлення осіб, які займаються поширенням наркотиків у навчальних закладах країни та в місцях масового проведення дозвілля молоді, а також інших комплексних захо-

дів, спрямованих на перекриття джерел та каналів незаконного виготовлення і поширення наркотиків; висвітлення в засобах масової інформації результатів роботи органів внутрішніх справ із протидії наркозлочинності; участі у міжнародному співробітництві з питань організації протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та проблем поширення наркоманії [6].

Варто також вказати, що в структурі апарату головних управлінь Національної поліції в областях як територіальних органів Національної поліції діють управління протидії наркозлочинності (у складі кримінальної поліції) [27], основним завданням яких є забезпечення в межах повноважень, передбачених законом, протидії поширенню наркоманії та незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Отже, порівняна складність нової вертикальної структури підрозділів Національної поліції України, діяльність яких спрямовано на забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та подолання наркоманії, є підґрунтям виникнення наукової дилеми щодо вироблення єдиного підходу до розуміння сутності та змісту їх адміністративних повноважень. Водночас основним ключем до ефективного забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та подолання наркоманії за структурного різноманіття підрозділів Національної поліції України, задіяних у такій протидії, є налагодження механізму взаємодії усіх елементів, які є складовими елементами системи суб'єктів забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів в Україні.

Крім того, нагального вирішення потребують питання підвищення обізнаності та розуміння проблеми наркоманії та пошуку нових ефективних напрямів забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та подолання наркоманії, продовження інтегративної підтримки у подоланні вказаної проблеми, розробки чіткої нормативно-збалансованої мережі спеціально уповноважених підрозділів Національної поліції України, діяльність яких спрямовано на забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та подолання наркоманії зі структуруванням здійснюваних ними функцій та процедур, спрямованих на забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів. Адже побудувати стійкий та злагоджений механізм забезпечення такої протидії можна, якщо чітко визначено перелік та зміст основних завдань, повноважень, функцій та процедур, здійснюваних кожним із суб'єктів протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, належним чином урегульовано та впорядковано процес їх реалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авдєєв О.Р. Адміністративно-правові засоби протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин та фальсифікованих лікарських засобів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2016. 19 с.

2. Барихин А.Б. Большая юридическая энциклопедия. (Серия «Профессиональные справочники и энциклопедии»). М.: Книжный мир, 2010. 960 с.

3. Борисов А.Б. Большой юридический словарь. М.: Книжный мир, 2010. 848 с.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1428 с.

5. Голосніченко І.П. Теорія повноважень, їх легітимність та врахування потреб і інтересів при встановленні на законодавчому рівні / Голосніченко І.П., Голосніченко Д.І. Вісник НТУУ «КПІ». Сер.: Політологія. Соціологія. Право. 2011. № 1. С. 147–155.

6. Департамент протидії наркозлочинності Національної поліції України. URL: https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/dpn.html.

7. Единая конвенция о наркотических средствах 1961 года с поправками, внесенными в нее в соответствии с Протоколом 1972 года о поправках к Единой конвенции о наркотических средствах 1961 года: Міжнародний документ від 30.03.1961 р. (ратифікована Україною – 27.09.2001 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_177.

8. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. URL: https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch.

9. Карпенко Є.М. Напрями протидії наркотизму на державному та міжнародному рівнях. Науковий вісник НАВС. 2011. № 5. URL: http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/44139/%CA#chapter.

10. Конвенция о психотропных веществах: Міжнародний документ від 21.02.1971 р. (ратифікована Україною – 27.10.1978 р.). Офіційний вісник України. 2005. № 4. Ст. 265.

11. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин: Міжнародний документ від 20.12.1988 р. (ратифікована Україною – 25.04.1991 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096.

12. Левченко С.Г. Правові основи реалізації адміністративних повноважень у державній митній справі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. 22 с.

13. Легецький М.П. Адміністративно-правові заходи протидії правопорушенням, вчиненим неповнолітніми, у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ України. К., 2004. 20 с.

14. Осипенко А.І. Органи внутрішніх справ України як суб'єкти протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / ДВНЗ «Запоріз. нац. ун-т» МОН України. Запоріжжя, 2015. 18 с.

15. Підгорний Б.А. Суб'єкти, що забезпечують адміністрування протидії незаконного обігу синтетичних наркотичних засобів. Теорія і практика правознавства : електрон. наук. фах. вид. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: [б. в.]. 2014. № 1. URL: http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/63.080/58487.

16. Повноваження. Вікіпедія – вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.

17. Положення про департамент протидії наркозлочинності Національної поліції України: Наказ Національної поліції України від 17.11.2015 р. № 95. URL: http://tranzit.ltd.ua/nakaz/.

18. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету міністрів України від 28.10.2015 р. № 877. Офіційний вісник України. 2015. № 89. Ст. 2971.

19. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 р. № 62/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 10. Ст. 62.

20. Про ліквідацію територіального органу Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 981. Офіційний вісник України. 2017. № 1. Ст. 3.

21. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995 р. № 60/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 10. Ст. 60.

22. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Офіційний вісник України. 2015. № 63. Ст. 2075.

23. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.

24. Про утворення територіального органу Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 886. Офіційний вісник України. 2015. № 90. Ст. 3021.

25. Сорока Л.В. Адміністративна відповідальність за незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. держ. податк. служби України. Ірпінь, 2005. 18 с.

26. Социологический энциклопедический словарь: на рус., англ., нем., фр. и чеш. языках / [ред.-координатор Г.В. Осипов; Ин-т социально-политич. исслед. РАН: Ин-т социологии РАН]. М.: Издат. гр. ИНФРА-М-НОРМА. 1998. 480 с.

27. Структура Національної поліції. URL: https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/.

28. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К.: «Укр. енцикл.», 2002. Т. 4: Н–П. 2002. 720 с.